

Simplicissimus Budapestje*

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

Pest-Buda és Budapest „nagy emberei”

A lapszerkesztés véletlene három olyan dolgot sodort egymás mellé, amelyek valamilyen értelemben a „nagy emberek” szótartalmát szolgálták.

Ezt cseppet sem bántam, mert az évfordulós nagy ember mellé két mai példát is fel tudok sorakoztatni. Simplicissimus régi vesszőparipája, hogy a társadalomra nagy hatással lévő emberek két alapvető csoportra oszthatók: a „dumálókra” és a „tevőkre”. Ezek a kifejezések azonban nem a mindennapi szóhasználat szerint értendők. Egy íróasztal mellett ülő bürokrata is lehet tevő, ha az általa gyártott papírokból az ő segítségével lesz új épület vagy éppen kevesebb, de észszerűen működő intézmény, jó, jól működtetett pályázati rendszer. (Példáim nem feltétlenül a közelmúlt Magyarországról vettem.)

A nagy emberré váláshoz szükséges, hogy valaki olyan akciórádiust jelöljön ki magának, ami túlterjeszkedik ugyan a lehetséges és a valószínű birodalmán, mégsem érintkezik a lehetetlennel. Ehhez persze sok szerencse is kell, meg a jókor születés áldása. A Monarchia aranykora idejéből tucatnyi ilyen budapesti nagy emberre emléksünk.

A nagy ember a 175 éve alapított Pesti Hazai Első Takarékpénztár mögött

Aki ezt a lapot kézbe veszi, alkalmasint hamar rávágja a nevet. Fáy András (1786–1864) volt ez az ember, aki voltaképpen Széchenyi mellé állítható, nem véletlenül kapta a „nemzet mindenese” nevet. De a nagyközönség nemigen ismeri, talán mert legnagyobb műve nem kőből-vasból épült, mint Széchenyi esetében (aki a takarékpénztár-alapítás ötletében sem hitt igazán). Sikeres és hasznos vállalkozás lett, és sok vihar után bizonyos értelemben ma is fennáll, jogutódja az OTP Bank. Bizonyára a külföldiek számára kimondhatatlanul akadályozta meg, hogy a rendszerváltás után felmerüljön a viszszerkesztelés gondolata. (PHET Bank? Nem is hangzik nagyon rosszul. Nyilván Pesti Hazainak, talán péhának rövidítene a mai utódok).

Szerencsére a Pesti Hazai történetének bőséges irodalma van, az alapítás körülményeinek tényei viszonylag könnyen hozzáférhetőek, hála a bank centenáriumán kiadott emlékkönyvnek.

Fáy András Pest vármegye 1839. március 19-i gyűlésén megtette a fölállításhoz szükséges indítványt. Ezzel egy időben könyvet is jelentetett meg: Terve a pestmegyei köznép számára felállítandó takarékpénztárnak címmel.

Decemberig – elsősorban a magához hasonló birtokos nemesektől – összegyűjtötte az alapítókat, amelyet 326 részvény formájában jegyeztek. A pénztár 1840. január 11-én kezdte meg működését. Ennek éppen 175 éve. Emeljük meg süvegünket. Fáy az alakulástól 1848-ig a segédigazgatói tisztet töltötte be.

A szabadságharc, mint minden pénzintézetet, a PHET-et is értelemszerűen idején magára talált.

Ekkor azonban Fáy már ismét irodalmi munkásságának szentelte magát. Ugyanis írónak indult, s íróként is fejezte be. Illő tisztelettel kell megjegyezni, hogy Fáy a nagy embereknek abba a csoportjába tartozott, aki vitathatatlanul sikeres projektjei mellett egy olyan délibábot kergetett, amely nem kecsegtetett sok sikerrel. Pedig azt sem lehet mondani, hogy kora nagy kritikusai kesztyűs kézzel bántak volna vele.

Arra gondoltam, hogy a süvegelés mellett megtiszteltem Fáyzt azzal, hogy elolvasom legismertebb, A Bélteki ház című, korában sikeres regényét, (1832), de néhány oldal után beletört a bicskám. Hegedűs Géza, aki nálam szívósabb és szorgalmasabb olvasó volt, ezt írta a jeles műről a Magyar irodalom arcképcsarnoka című könyvében: „cselekménye széteső, sok benne az elmélkedés a gyakorlati teendőkről, a romantika apparátusát is nyakló nélkül alkalmazza – rablőhistóriák, végzetes félreértések, rejtélyes álnevek zavarják az alapjában érdekes családi történetet.”

Érdekes lenne megtudni, hogy a temetésén őt búcsúztató Arany János mit gondolt róla, mint íróról. Ám ahogy pestiesen szokás mondani: „nem ezért szeretjük.”

Pál Tamás, a kozterkep.hu alapítója és fejlesztője kapta a Simplicissimus Hőse 2014 díjat

A Köztérkép „köztéri művészeti alkotások szubjektív bemutatására vállalkozó független közösségi weboldal.” Elindítója, máig működtetője Pál Tamás, aki 1980-ban született a Tolna megyei Zomba községben. Pakson járt számítástechnikai középiskolába, ahol diákvezetőként érdeklődni kezdte a mozgalmi élet. Ugyanakkor elhatározta, hogy bróker lesz, és ezt valóra is váltotta, szinte az érettségét követő naptól fogva: 1999-ben Budapestre költözött. Brókerként csak néhány évig működött, ma már önálló számítástechnikai cége van, amely rendszeresen dolgozik pénzügyi szolgáltató ügyfeleknek. A brókervilággal tehát nem szakadt meg a kapcsolata.

2006 március vége felé indította el a szoborlap.hu portált, mert elhatározta, hogy szobrokat fotózz, és a képeket feltölti. A képek mellé eleinte megfelelő hangulatú versek kerültek. Ekkoriban inkább afféle blog volt, nem közösségi portál. Ekkor még nem volt szó az alkotások, szobrok történetének bemutatásáról, az alkotások téma vagy művész szerinti kategorizálásáról, csupán a benyomások, impressziók megosztásáról.

A szoborlap.hu egy éven belül hallatlanul népszerűvé vált a téma iránt érdeklődő budapestiek körében. Hamar mértékadó digitális adattárrá vált, amely küldetéseként vállalta, hogy bemutassa és leírja Magyarországon lévő köztéri műalkotásokat. Évente választott szerkesztőség alakult, egyre növekedett a kategóriák száma, megjelent a térképes kereshetőség. Ez avégett volt szükséges, hogy ha az ember valahol meglátott egy szobrot, akkor helyszín szerint is megtudhassa, mit lát.

Pál Tamás az egyre növekvő anyagot mindig szerette volna korrekt, átlátható határok között tartani. A szoborlap.hu olyan értékeket kívánt megőrizni, amelyeket a konszenzus igazi műalkotásoknak értékelt. A népszerűség növekedésével a felhasználók nyomás alá helyezték a főszerkesztőt, mindenféle nehezen leírható, de szobornak semmi szín alatt nem nevezhető alkotások dokumentálását kívánva. Az

*Mottó: „Nekem mondd, pestinek, hogy füle van a tepsinek?” – XX. század végi mondás

alapító egy ideig ellenállt, majd belátta, hogy bővíteni kell a fókuszot, de ezt már csak egy új névvel lehet megtenni. Hosszas vajúdas után a szerkesztőség meg is találta a megfelelő új nevet.

2012. október 20-án tették meg a „halálugrást”: új felülettel, és megújult szolgáltatásokkal, **Köztérkép** néven folytatták tovább működésüket. Az elmúlt két év azt bizonyította, hogy az internetes világ nem csak elfogadta, hanem egyenesen méltányolta ezt a nehéz döntést. Ma már talán többségben is vannak azok a felhasználók, akik eleve az új néven ismerték meg a portált.

Pál Tamás személye azért is különleges, mert miközben a Köztérképben sikeresen egyesíti a hivatását és privát szenvedélyét, lassanként egész működési módját részben a jó ügyek szolgálatának rendeli alá. Amikor a díjról értesítve kifaggattuk, a volt bróker elmondta, hogy a sikerességet a maga részéről nem csak pénzben méri. Ha az „Üzemgazda” nyomát követve rátalálunk az Idealap cég honlapjára, a címlapon többek között ezt olvashatjuk: „Hiszünk az aktív munka hatékonyságában. Elsődleges szempontunk az, hogy a legmagasabb szinten szolgáljuk ki partnereinket. Emellett tudjuk, hogy senki sem képes hosszú távon heti 50 órányi hasznos munkavégzésre. Épp ezért tartunk egészséges arányt a profittermelés és az alkotás között. Hiszünk, hogy az igazi kreativitás ott érvényesül, ahol szabályok korlátozása helyett a lelkesedés hajtja az embereket.

Időnk egy részében olyan feladatokat oldunk meg, amellyel kisebb-nagyobb közösségeket segíünk. Szívesen áldozzuk fel szabad napjainkat olyan célokért, amelyek nem csak nekünk jelentenek hasznot. Csapatunk egyik legnagyobb nyeresége az ezekben a projektekben szerzett tudás és azok az élmények, amelyekkel átítatva professzionális ügyfeleink számára is valami egészen mást, valami újat kínálhatunk.”

Pál Tamás azok közé a hatókörtől függetlenül különösen értékes nagy emberek közé tartozik, akikre Simplicissimus a „nismann” – maga alkotta – terminust szokta aggatni. Ez azt jelenti, hogy az ilyen emberek maguk alkotta pályát járnak be. Tehát nem ügyvédek, tanárok, orvosok, építészek lesznek, és úgy lesznek fontosak, hanem találnak egy rést, és ott kezdenek el valami vadonatúj dolgot. Ez olykor több dolog metszete is lehet. Például esetünkben a szobrok (illetve már köztéren lévő térbeli műalkotások), számítástechnika, közösségépítés.

Amikor leadtam a cikket, aközterkep.hu-n 21 225 alkotást lehetett megtalálni, 165 813 fotóval illusztrálva. Aki elolvassa a Mi ez? fül alatt elérhető „Működési elvek” dokumentumot, az bölcsőbb ember lesz. A leírásból megtanulhatja, hogyan kell egy önszerveződő közösséget terelgetni a régi tagok felgyűlt tapasztalatával. Nagyszerű és a magyar társadalomnak is példát mutató, ígértes olvasmány. Pedig egyetlen szobor fényképe sincs benne.

[Figyelem! Az alábbi vélemény semmilyen értelemben nem tükrözi a lapot kiadó Nagy Budapest Törzsasztal tagjainak véleményét, csak a szerzőét.]

Átmeneti búcsú Vitézy Dávidtól

A harmadik személyt senkinek nem kell bemutatni, fiatal kora óta nagyon ismert. Hogy nagy ember lenne?

Simplicissimus sokakkal együtt átment az ellenézés, gyanakvás sok fázisán. Ugye-bár a miniszterelnök közeli rokona, még diploma előtt a BKV felügyelő bizottságába ejtőernyőzte az akkori ellenzék. Aztán jött a 2010-es választás, új cég megalapítása: egy huszoneves, „nyeretlen két évesnek”. Annyira azonban volt meggyőző a fellépése, hogy érdemes volt esélyt adni neki.

Aztán két év múlva egy üzletember-klubban Simplicissimust kérték meg, hogy moderáljon egy Budapest témájú beszélgetést, ahol Vitézy Dávid volt az egyik vendég. Itt sokakat lenyűgözött összeszedettségével, higgadságával, tárgyismeretével. Mikor azt kérdezték tőle, ugyan már mondaná el, miért került ilyen sokba a 4-es metró, akkor megkérdezte, van-e erre 20 perce. Lett. És akkor jól csoportosítva, tényszerűen, abszolúte politikamentesen elmondta olyan érthetően, hogy mindenki a mai napig emlékszik rá. Simplicissimus érdeklődése rám is átragadt, elkezdtem követni a Facebookon, egy nap azt vettem észre, hogy személyes kudarcomnak éreztem a BuBi vagy a Futár kérését, büszkén mutogattam a városszerte felállított modern jegyárúsító automatákat, nézegettem kedvetlenné az új Deák téri BKK ügyfélszolgálatot.

Mikor kiderült, hogy Vitézynek mennie kell, nem akartam elhinni. Hallgattam néhány civil szervezet felhívására, és én is írtam minden fővárosi képviselőnek, hogy gondolják át a döntést.

Amikor aztán kirúgták, megerősödött bennem, hogy legalább kimondjam: azt szeretném, ha engem, mint fővárosi polgárt, ez az ember egyszer még képviseljen. Vállalom barátaim, „vonatkozási csoportom” gúny-nyilait, de kimondom: Vitézy Dávid jó főpolgármester lenne. Talán öt, tíz, tizenöt év múlva?

Amikor ezt is kiböktek, Simplicissimus csak hümmögött, Complicatus viszont gúnyosan mosolygott: ha olyan sokáig akarsz élni, monda, hogy lásd VD-t esélytel indulni, akkor nem lesz elég az okos telefonba beállított kötelező napi 10 000 lépés, és a heti háromszori testedzés.